

- ресурс]. – Режим доступу: 30.10.2010: – <www.dest.gov.au/nr/rdonlyres/d284e32f-98dd-4a67-a3c2-d5b6f3f4_1622/9998/bolognapaper.pdf>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
6. Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. – Australia in Brief [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 06.03.2007: – <<http://www.dfat.gov.au/aib/history.html>>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
  7. Australian Social Work [Електронний курс]. – Режим доступу: 27.04.2009: – <http://www.aasw.asn.au/publications/aust_socialwork/index.htm>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
  8. Australian Standard Classification of Occupations (ASCO) Second Edition, 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 04.04.2009: – <<http://www.abs.gov.au/Ausstats/abs@.nsf/0/C684DD00C99A1ADECA25697E0018508A?opendocument>>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
  9. Australian University Quality Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 09.09.2010: – <www.auqai.edu.au>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
  10. Bologna Seminar Council of Europe Higher Education Forum on Qualifications Frameworks. Directorate General IV: Education, Culture and Heritage, Youth and Sport. Council of Europe Headquarter, 11 – 12 October. – Strasbourg, 2007. – P.44.
  11. Brennan T. New community. Problems and policies / T. Brennan. – Sydney: Angus and Robertson, 1973. – 405 p.
  12. Distance Learning Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 01.08.2010: – <<http://www.australian-universities.com/distance-learning/html>>. – Загол з екрану. – Мова англ.
  13. Higher Education. Studies in Australia. Course and qualifications [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 11.04.2009: – <http://www.studiesinaustralia.com/higher_education>. – Загол з екрану. – Мова англ.
  14. National Tertiary Education Union. The Tertiary Education Report // National Tertiary Education Union. – 2000. – № 4, (1). – P. 1–6.
  15. O'Connor I. Who drives social work education in Australia? / I. O. Connor. – Auckland: New Zealand School of Social Work Conference, 1997. – № 9 (13 September). – P. 23–26.

В статті произведено аналіз розвитку вищого образования Австралії путём модернізації її структури в контексті глобалізації національного освітнього простору. Виділено основні напрями реформування системи соціального освіти, розкрито механізми адаптації соціального освіти Австралії к міжнародним стандартам и требованиям Болонського процесу, організація соціального освіти в контексті реалізації ідеї "освіти в течение всей жизни".

Ключевые слова: система высшего образования, глобализация образования, национальное образовательное пространство, модернизация системы образования, реформы образования, услуги системы образования.

The author of the article has analyzed the Australian higher education development by the way of structure modernization in the context of national education sphere globalization. The main directions of social education reforms have been outlined, the mechanism of adaptation of Social Education of Australia has been reveal due to international standards and requirements of the Bologna process, as well as the organization of the social context of education through the idea of "lifelong learning".

Key words: higher education system, globalization of education, national education sphere, educational system modernization, educational reforms, educational service.

УДК 371.315:52

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ

Сокол Ігор Васильович,
м.Херсон

У статті розглядаються підходи до формування інформаційної компетентності у курсантів морських навчальних закладів, розкривається сутність організації інформаційно-пошукової діяльності при вивченні сучасних супутникових систем навігації. У статті показано, що ефективність формування професійних компетентностей майбутніх судноводіїв, однією зі складових якої є інформаційна компетентність, залежить від компетентності викладача, який проектує цей процес, і умов, у яких він реалізовується.

Ключові слова: інформаційна компетентність, методика навчання курсантів, інформаційно-пошукова діяльність.

Одним із напрямків підготовки майбутніх судноводіїв є формування інформаційної компетентності, наявність якої передбачає знання основних джерел інформації про місце положення судна, уміння обробляти її і використовувати для визначення курсу судна, а також оперативного коректування траєкторії руху судна, як у буденних, так і в екстремальних умовах. Сьогодні до числа нових джерел важливої для судноводіїв інформації входять сучасні супутникові системи навігації. Вивчення особливостей їх будови і радіусу дії - важливий аспект підготовки курсантів морських навчальних закладів до майбутньої професії.

Аналіз змісту дисциплін, програмами яких передбачено вивчення сучасних супутникових систем навігації [1; 2; 3], дав підставу стверджувати, що в них недостатньо представлена інформація про характеристики цих навігаційних ресурсів. У контексті сказаного проблема навчання курсантів пошуку, переробки та застосуванню в майбутній професії інформації, представленої різними джерелами, є актуальною.

Мета нашої статті полягала в розробці методики формування у майбутніх судноводіїв інформаційної компетентності як необхідного елемента їх професійної підготовки. До числа завдань дослідження увійшли:

- вивчення сучасних підходів до формування інформаційної компетентності в педагогічній літературі;
- розробка методики їх використання в процесі вивчення сучасних супутникових систем навігації курсантами морських навчальних закладів.

Аналіз літератури [4; 5; 6] дозволив встановити, що:

- інформаційна компетентність -формування інформаційної компетентності здійснюється за допомогою цілого ряду факторів, одним з яких є зміст освіти, який включає не тільки перелік навчальних дисциплін, але й професійні навички та уміння, які формуються у процесі оволодіння навчальним предметом;

– зміст підготовки фахівців (у нашому випадку майбутніх судноводіїв), має будуватися як комплексна цільова програма, орієнтована на кінцеві результати, а не як проста сума незалежних одне від одного предметних умінь. Зміст кожної окремої дисципліни має розглядатися як органічна частина цілісного змісту всебічної підготовки спеціаліста. Зазначене стосується і формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв, однією з складових якої виступає інформаційна компетентність;

– однією з умов формування інформаційної компетентності майбутніх судноводіїв є використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій на заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін. Це дозволить сформувати у курсантів розуміння значущості інформаційних, комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у подальшій професійній діяльності;

– до числа етапів опанування сучасними інформаційними технологіями входять: *знайомство* – опанування курсантами загальних уявлень про сучасні інформаційні технології і отримання окремих навичок роботи з комп'ютером; *використання* - застосування інформаційних технологій для вирішення окремих завдань у межах традиційних моделей викладання; *інтеграція* – загальна зміна методики викладання навчальних дисциплін за рахунок активного використання інформаційних технологій в навчальному процесі; *перетворення* – зміна змісту освіти, структури навчальних дисциплін, системи атестації відповідно з сучасною системою освітніх пріоритетів на базі інформаційних технологій.

На етапі знайомства здійснюється освоєння загальних можливостей нових інформаційних технологій; на етапі використання здійснюються спроби застосування нових інформаційних технологій для вирішення окремих завдань у межах традиційних способів здійснення професійної діяльності; на етапі інтеграції відбуваються спроби зміни технологій здійснення професійної діяльності за рахунок широкого використання нових інформаційних технологій; на етапі перетворення з'являються нові освітні технології, пов'язані не тільки з інформаційними технологіями.

Важливим моментом у розробці методики формування у курсантів інформаційної компетентності є знання викладачем того, що у навчальній роботі з інформацією вчені П.В. Беспалов, А.Н. Зав'ялов, В.В. Недбай [7; 8; 9] виділяють три підходи:

- перший, пов'язаний з підручником як джерелом інформації;
- другий розглядає пошук інформації як фрагмент навчального процесу;
- третій передбачає навчання інформаційно-пошукової діяльності як організацію цілісного процесу.

Останній підхід спрямований на задоволення пізнавальних потреб майбутніх фахівців. Цьому підходу в сучасних системах навчання віддають перевагу.

Навчання цілісного процесу інформаційно-пошукової діяльності вимагає застосування нових методів і форм викладання і учіння. З точки зору організації навчального процесу, орієнтованого на формування інформаційної компетентності, навчання, засноване на інформаційних ресурсах, є важливим тому, що воно реалізується через самостійну роботу курсантів з широким спектром інформаційних джерел різних форматів, які використовуються додатково до підручника. Перевагою цього підходу є також гнучкість в адаптації студентів до різних стилів учіння і начочності. У ході роботи з якими у курсантів розвиваються навички інформаційної діяльності, які отримуються у процесі вирішення завдань, що вимагають пошуку і відбору інформації з максимального можливого масиву ресурсів. У контексті зазначеного цей підхід можна визначити як платформу, на якій реалізуються програми формування умінь і навичок інформаційно-пошукової діяльності.

Аналіз досвіду американських учених з організації процесу формування у школярів інформаційної компетентності [10; 11] дозволив встановити, що навчання за допомогою включення суб'єктів до інформаційно-пошукової діяльності реалізується через використання шести стратегій: співпраці, спілкування, безперервності, вибору, схематизації, композиції. Кожна зі стратегій передбачає досягнення певної мети:

- співпраця залучає учнів до спільної роботи, яка дає можливість обмінятися ідеями і вчить постановці питань;
- спілкування допомагає обдумати ідеї, перефразувати,

підсумувати думки, підсилити зв'язки між ідеями і перспективою їх реалізації;

– безперервність припускає розуміння того, що учіння – це процес, що розгортається у часі, а тому й процес формування інформаційної компетентності має бути неперервним;

– вибір – це стратегія навчання, яка розвиває потребу у здійсненні контролю результатів кожного з етапів інформаційно-пізнавальної діяльності. Вибір теми і питань для дослідження, вибір ресурсів і інформації з них, вибір того, що необхідно для завершення завдання підлягають самоконтролю, самооцінці, самоаналізу;

– схематизація – передбачає залучення учнів до процесу трансформації думок і ідей у форму малюнка, схеми, таблиці або діаграми;

– композиція (компонування) – пов'язана з формулюванням думок у контексті викладу всього матеріалу з дотримання певної послідовності і структури.

Враховання досвіду зарубіжних вчених та порівняння його з організацією навчального процесу в навчальних закладах України дало можливість дійти висновку, що дотримання зазначених стратегій навчання курсантів інформаційно-пізнавальної діяльності може бути однією з вимог до розробки методики формування інформаційної компетентності майбутніх судноводіїв.

Навчання курсантів процесу інформаційного пошуку вимагає від викладача суміщення функцій викладача і медіаспеціаліста, до обов'язків якого входять організація:

- допомоги курсантам у створенні та реалізації стратегії пошуку інформації в електронній мережі;
- допомоги у визначенні інформаційних ресурсів, відповідних до змісту обраної теми;
- підбору додаткових ресурсів, необхідних для повного охоплення змісту обраної теми;
- допомоги в локалізації підбраної інформації з різних ресурсів;
- допомоги у створенні мультимедійної презентації.

Вищевикладені положення складають основу для розробки методики формування інформаційної компетентності курсантів. Їх урахування дозволяє викладачеві компетентно підійти до вивчення своєї дисципліни і організувати її з залученням курсантів до інформаційно-пошукової діяльності. У нашому випадку навчання проєктувалося з урахуванням того, що в процесі підготовки судноводіїв навчальним планом передбачено вивчення ряду дисциплін: («Радіонавігаційні прилади та системи», «Глобальний морський зв'язок для пошуку та порятунку (GMDSS)», «Навігаційні інформаційні системи»), програми яких передбачають вивчення використання устаткування супутникової навігації та позиціонування.

Початкові відомості про супутникові системи навігації курсанти спеціальності «Судноводіння на морських шляхах» отримують під час вивчення дисципліни «Радіонавігаційні прилади та системи», яка розглядає GPS – як єдину систему супутникової навігації, що повністю задовольняє інформаційні потреби судноводіїв на сьогоднішній день. На практичних заняттях майбутні судноводії навчаються використанню приймачів-індикаторів GPS для визначення координат місця положення судна, швидкості руху судна, справжнього курсу судна, всесвітнього часу. Навички з використання приймачів-індикаторів GPS курсанти відпрацьовують на програмах-симуляторах і на реальному устаткуванні.

- Використовуючи отриману інформацію, вирішують основні завдання навігації та морехідної астрономії -<http://ru.wikipedia.org/wiki/>;
- <http://www.mir-forum.ru/catalogue/sistemi/sistemi2/>;
- spravka_navigat_sistem/, <http://glonax.ru/history-gps.html> [12, 13, 14].

У процесі аналізу представленої в них інформації курсанти повинні були підготувати презентацію (схематизацію переробленої інформації) у вигляді послідовності відповідей на питання:

- Чому так називається навігаційна супутникова система?
- У якій країні вона розроблена?
- Які супутники, і в якій кількості забезпечують роботу системи?
- Який радіус дії даної супутникової системи?

- Яку точність у визначенні місця знаходження судна забезпечує система?
  - Які країни використовують дану систему і в яких регіонах?
  - Які фактори впливають на роботу даної системи?
  - З якими супутниковими системами вона сумісна?
- Підготовлені відповіді у вигляді презентації обговорювалися на заняттях, з них вибиралися кращі, автори яких оцінювалися і заохочувалися. Практика побудови занять, орієнтованих на залучення курсантів до пошукової інформаційної діяльності, підтвер-

дила переваги такої стратегії їх навчання.

Висновок. Результативність у формуванні професійних компетентностей майбутніх судноводіїв, однією зі складових якої є інформаційна компетентність, залежить від компетентності викладача, який проектує цей процес, і умов, у яких здійснюється навчальний процес.

Перспективним видається дослідження питань, пов'язаних зі змістом підготовки викладачів до формування інших складових професійної компетентності майбутніх судноводіїв.

Література та джерела

1. Навчальна програма для ВНЗ I рівня акредитації з навчальної дисципліни «Радіонавігаційні прилади і системи» для спеціальності 5.07010401 «Судноводіння на морських шляхах». – Херсон : МК ВНЗ ХДМІ, 2010 – 11 с.
2. Навчальна програма для ВНЗ I рівня акредитації з навчальної дисципліни «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування (GMDSS)» для спеціальності 5.07010401 «Судноводіння на морських шляхах». – Херсон: МК ВНЗ ХДМІ, 2010 – 15 с.
3. Навчальна програма для ВНЗ I рівня акредитації з навчальної дисципліни «Навігаційні інформаційні системи» для спеціальності 5.07010401 «Судноводіння на морських шляхах». – Херсон : МК ВНЗ ХДМІ, 2010 – 12 с.
4. Коваль Т. Особливості вибору змісту професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів / Т.Коваль // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2005. – Вип. 1 - Ничкало Н.Г. Державний стандарт професійно-технічної освіти – наукове обґрунтування / Н.Г. Ничкало // Науково-теоретичні і методичні засади конструювання змісту професійної освіти. – Ч. 1.: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / Відп. ред. Н.Г.Ничкало. – Вінниця, 1998. – С.154-160
5. Баловсяк Н.Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста / Н.Х.Баловсяк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. –Беспалов П.В. Акмеологический подход к формированию и развитию информационно-технологической компетентности государственных служащих / П.В.Беспалов // Материалы конференции «Информационные технологии в образовании-2003». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://ito.edu.ru/2003/11/3/11-3-2414.html>>. – Загол. з екр. – Мова рос.
6. Завьялов А.Н. Формирование информационной компетентности у будущих специалистов в области новых информационных технологий / А.Н.Завьялов // Материалы конференции «Информационные технологии в образовании – 2003». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://ito.edu.ru/2003/11/3/11-3-2522.html>>. – Загол. з екр. – Мова рос.
7. Недбай В.В. Проектная методика как фактор развития информационной компетенции школьника на уроке иностранного языка в средней школе / В.В.Недбай. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://2001.pedsocvet.alledu.ru/news.php?n=311&c=42>>. – Загол. з екр. – Мова рос.
8. Kuhlthau C.C. Literacy and learning for the information age / Carol Collier Kuhlthau // Learning and libraries in an information age: Principles and practice / Ed. B.K.Stripling. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited. Inc., 1999. – P.19
9. Kuhlthau C.C. Seeking meaning: a process approach to library and information services / Carol Collier Kuhlthau. – Norwood. N.J.: Ablex Publishing Corporation. 1996. – 199 p.
10. Википедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/> – Загол. з екр. – Мова рос.
11. Международный форум «морская индустрия россии» - отраслевое событие года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mir-forum.ru/catalogue/sistemi/sistemi/spravka_navigat_sistem/>. – Загол. з екр. – Мова рос.
12. Glonax [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://glonax.ru/history-gps.html>> – Загол. з екр. – Мова рос.

В статье рассматриваются подходы к формированию информационной компетентности у курсантов морских учебных заведений, раскрывается сущность организации информационно-поисковой деятельности при изучении современных спутниковых систем навигации. В статье показано, что эффективность формирования профессиональной компетентности будущих судоводителей, одной из составляющих которой является информационная компетентность, зависит от компетентности преподавателя, который проектирует этот процесс, и условий, в которых он реализовывается.

Ключевые слова: информационная компетентность, методика обучения курсантов, информационно-поисковая деятельность.

The author of the article has examined approaches to the formation of the students of marine education information competence, has described opportunities for learning information retrieval activities in the study of modern satellite navigation systems. The article shows that the efficiency of formation of professional competence of future shipdrivers is one of the components of information competency formation and it depends on the competence of the teacher, who designs the process and the conditions under which it is being implemented.

Key words: information competence, methods of teaching students, information retrieval activities.